

مقدمه‌ای بر فقه و کوشش‌های فقهی

مجموعه آثار ۵

www.ketab.ir

محمدتقی جعفری

موضوع: جعفری تیریزی، محمدتقی، ۱۳۰۲ - ۱۳۷۷.

عنوان و نام پدیدآور: حقوق جهانی بشر و کاوش‌های فقهی / محمدتقی جعفری.

مشخصات نشر: تهران: مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۶۹۴ ص.

فروست: مجموعه آثار ۵؛

شابک: ۳۵۰۰۰ ریال ۴-۷۶-۶۶۰۸-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: بخش نخست کتاب حاضر، نخستین بار در سال ۱۳۷۰ با عنوان «تحقیق در دو نظام حقوق

جهانی بشر از دیدگاه اسلام و غرب و تطبیق آن دو بر یکدیگر» توسط دفتر خدمات بین‌المللی

جمهوری اسلامی ایران منتشر و نیز در سال‌های دیگر، توسط مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه

جعفری منتشر شده است.

یادداشت: کتابنامه به صورت زیر نویس.

عنوان دیگر: تحقیق در دو نظام حقوق جهانی بشر از دیدگاه اسلام و غرب و تطبیق آن دو بر یکدیگر

موضوع: حقوق بشر (اسلام و غرب)

موضوع: تطبیق

موضوع: تطبیق

نویسنده: عبدالله، ۱۳۳۲

شناسه اثر: مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری

رده‌بندی نشر: ۱۳۳۲ ج ۱/۱ / BP ۲۳۰

رده‌بندی دیویی: ۲۹۱.۸۳۱

شماره کتابشناسی ملی: ۱۳۱۱

مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری

مجموعه آثار ۵ - حقوق جهانی بشر و کاوش‌های فقهی

نویسنده: محمدتقی جعفری

ناشر: مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری

تدوین و تنظیم: عبدالله نصری (استاد فلسفه و استاد علامه طباطبایی)

تنظیمات رایانه‌ای: رؤیا عزیزی مونس

مشاوران هنری: سعید عجمی - حسام صادقی

چاپ: چاپ و طرح امروز

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۲

کلیه حقوق نشر مکتوب و الکترونیک محفوظ است.

تلفن: ۴۴۰۰۵۴۵۳ و ۴۴۰۰۹۱۰۴۲ / ۰۲۱-۴۴۰۲۱. نامبر: ۴۴۰۷۰۲۰۰

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۶۰۸-۷۶-۴ / ISBN: 978-964-6608-76-4

www.ostad-jafari.com / Info@ostad-jafari.com

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

نمایه مطالب

پیشگفتار ناشر	۱۵
۱- حقوق جهانی بشر - تحقیق و تطبیق در دو نظام: اسلام و غرب	۱۷
دیباچه	۱۹
سیری در تاریخچه حقوق بشر	۲۵
ریشه اول - اصول اولیه حقوق طبیعی	۲۸
ریشه دوم - ادیان الهی	۲۹
ریشه سوم - گیرندگی و تصریح رشدیافتگان	۳۰
۱- مبانی حقوق و تکالیف بشر	۴۴
الف - حقوق	۴۴
ب - تکالیف	۴۶
دو مسئله مهم در اعلامیه جهانی حقوق بشر	۵۳
مسئله یکم - ارزش انسانی و کاربرد آن	۵۳
مسئله دوم - انگیزه اصلی بین المللیت و حقوق جهانی بشر	۵۶
مسئله سوم - حوزه ارزش ها، نخستین حق انسان	۶۵
بررسی انگیزه های تدوین حقوق بشر	۶۹
الف - حقوق جهانی بشر اسلامی	۸۱
اقسام شخصیت های اعلامیه جهانی حقوق بشر اسلامی	۸۷
مشترکات شخصیت های اعلامیه جهانی حقوق بشر اسلامی	۹۰
ضرورت عامل مازرای طبیعی بشر و رشد و تکامل واقعی	۹۱
مسئله یکم	۹۱
مسئله دوم	۹۲
موضوعات ارزشی برای تثبیت اعلامیه جهانی حقوق بشر	۹۷
مقدمه	۹۷
۱- انسان	۱۰۰
۲- حیثیت ذاتی انسان ها	۱۰۲
۳- اعضای خانواده بشری	۱۰۴
۴- برادری و برابری	۱۰۶
۵- روابط دوستانه	۱۰۹
۶- روح بشریت	۱۱۰
۷- حقوق یکسان	۱۱۰
۸- آزادی	۱۱۱
۹- صلح	۱۱۳
۱۰- عدالت	۱۱۴

۱۱۵	۱۱- بالاترین آمال بشری
۱۱۶	۱۲- عقل و وجدان
۱۱۷	۱۳- حیات
۱۱۸	۱۴- عقیده
۱۱۹	۱۵- ایمان ملل متحد
۱۱۹	۱۶- احترام جهانی
۱۲۰	۱۷- حسن تفاهم مشترک
۱۲۰	۱۸- اعمال وحشیانه
۱۲۲	۱۹- عصیان
۱۲۲	۲۰- مجاهدت
۱۲۳	۲۱- اکرام رشد
۱۲۵	۱- رعایت صحیح مقتضیات اخلاقی
۱۲۵	بقا در دست
۱۲۵	مقدمه
۱۲۹	بیانیه ونکوور در مورد حقوق بشر و یکم
۱۲۹	الف - بشر در مقابله با مسائل
۱۳۰	ب - ریشه‌های مسئله
۱۳۱	ج - دیدگاهی دیگر
۱۳۳	بررسی و نقد بیانیه ونکوور
۱۳۳	آیا راه بشر در زندگی، منحصر به پرستش‌های زر، قدرت و شتر بوده است؟
۱۳۶	چه باید کرد؟
۱۴۱	عوامل و اندیشه‌ها در ایجاد جهانی حقوق بشر از دیدگاه اسلام
۱۴۳	بررسی حقوق جهانی بشر در عصر ظهور اسلام
۱۴۷	اصول مشترک انگیزه‌ها و وضع و تدوین حقوق بشر
۱۴۷	اصول یا حقوق پنج‌گانه بنیادین
۱۴۸	تفاوت و امتیازات اساسی
۱۵۰	امتیاز دینی بودن حقوق بشر اسلام بر حقوق بشر غرب
۱۵۵	مکلفین به اجرای حقوق جهانی بشر
۱۵۵	۱- مکلفین حقوق بشر غرب
۱۵۵	الف - مردم ملل متحد
۱۵۵	ب - تمامی مردم و کلیه ملل
۱۵۵	ج - سازمان ملل متحد
۱۵۵	د - دولت‌های عضو
۱۵۵	ه - ارکان اجتماع
۱۵۶	۲- مکلفین حقوق بشر اسلامی

۱۵۷	حقوق بشر در اسلام و تکلیف ایفا و اجرای آن‌ها
۱۶۱	ارتباط مشروط بودن حقوق و آزادی‌ها با جهان بودن
۱۶۳	مشروط بودن حقوق و آزادی‌ها در اسلام
۱۷۳	نتیجه‌کنفرانس اسلامی حقوق بشر در اسلام در قاهره
۱۷۸	تطبیق ماده‌های دو اعلامیه
۱۸۱	اعلامیه جهانی حقوق بشر اسلام
۱۸۱	۱- حق حیات
۱۸۵	۲- حق کرامت
۱۸۸	حق تعلیم و تربیت
۱۹۰	۴- حق آزادی مسئولانه
۱۹۵	۵- اصل آزادی
۱۹۹	اعلامیه حقوق بشر اسلام
۲۰۹	مواد حقوق بشر از دیدگاه اسلام و غرب: تطبیق و مقایسه
۲۰۹	ترتیب بحث و تحقیق
۲۱۱	اصول اساسی: حیات شایسته و مبانی حقوقی بنیادین
۲۱۴	حیات؛ دیدگاه مذهب و احساسات
۲۱۶	حقی حیات شایسته با توجه به قواعد و نصیر اسلامی
۲۲۶	پاسخ کلی به اعتراض بر قانون قصاص
۲۲۹	حیات در ارتباط با انسان
۲۳۰	حیات در ارتباط با خدا
۲۳۳	مقایسه و تطبیق حقوق بشر از دیدگاه اسلام و غرب
۲۳۳	۱- حقی حیات شایسته
۲۴۷	۲- اصل کرامت انسانی
۲۴۷	حق کرامت انسانی
۲۴۸	کرامت ذاتی
۲۴۹	کرامت ارزشی عالی
۲۵۳	برخوردارگی از حق کرامت در مقابل رعایت آن برای دیگران
۲۵۷	ترتیب درجات در برخوردارگی از حق کرامت و شرف
۲۶۲	تقوای پیشگان
۲۶۴	نگاهی به یک تناقض
۲۸۷	۳- اصل تعلیم و تربیت
۲۹۷	۴- اصل آزادی مسئولانه
۲۹۷	آزادی، اقسام آن و معنای اختیار
۲۹۹	تفاوت‌های آزادی و اختیار
۳۰۰	حق آزادی و حق اختیار

۳۰۲	حق اختیار
۳۰۲	حق آزادی در اسلام
۳۰۲	۱. آزادی عقیده
۳۰۵	خلاصه‌ای از اعتقادات
۳۱۱	۲. آزادی اندیشه
۳۱۲	راه حلی برای آزادی اندیشه
۳۱۳	۳. آزادی بیان و تبلیغ
۳۱۴	نتایج آزادی نامعقول بیان
۳۱۸	آزادی بیان و تبلیغ از دیدگاه اسلام
۳۲۲	محدودیت آزادی بیان
۳۲۳	آزادی مطلق یا آزادی معقول در بیان؟
۳۳۰	آزادی رفتار
۳۳۴	۵. آزادی از هر نوع بردگی
۳۳۹	تبیین آزادی از هر نوع بردگی
۳۴۸	مشخصات ساختن آزادی‌ها، منتفی‌کننده آن است؟
۳۶۷	د. تساوی‌ها و اتحادها
۳۶۷	اصل مساوات
۳۶۹	اتحاد
۳۷۰	تساوی‌های دوازده گانه
۳۷۱	نوع یکم - تساوی در ارتباط با خلق
۳۷۱	نوع دوم - تساوی در حکمتِ هدف نهایی
۳۷۲	نوع سوم - تساوی در شایستگی دمیده در روح الهی
۳۷۲	نوع چهارم - تساوی در کاشته شدن بذریعای زمین در زمین
۳۷۲	نوع پنجم - تساوی در عامل کمالی متن کلی بیان الهی
۳۷۳	نوع ششم - تساوی در کرامت ذاتی
۳۷۳	نوع هفتم - تساوی در استعداد تحصیل کرامت ارزشی اکتسابی
۳۷۳	نوع هشتم - تساوی در هدف‌گیری‌های کلی
۳۷۴	نوع نهم - تساوی مبدأ در خلقت انسان‌ها
۳۷۴	نوع دهم - تساوی در ماده اصلی خلقت
۳۷۵	نوع یازدهم - تساوی در ماهیت و مختصات همه انسان‌ها
۳۷۶	نوع دوازدهم - تساوی در حقوق
۳۷۶	اتحادهای سه گانه
۳۷۶	نوع یکم - اتحاد فراتر و برتر از وحدت‌ها و کثرت‌های طبیعی
۳۷۷	نوع دوم - اتحاد ناشی از جاذبه کرامت ارزشی اکتسابی
۳۷۷	نوع سوم - تشکل گروهی

۳۸۹	۲- تعبد و تعقل در فقه اسلامی.....
۳۹۰	مقدمه .....
۳۹۱	تعبد و تعقل در فقه اسلامی .....
۳۹۱	مبحث یکم- تعریف تعبد.....
۳۹۲	تعقل مبنی بر تعبد .....
۳۹۳	محوریت تعبد در قضایای تعقلی .....
۳۹۴	موضوعات و اصول پایه‌ای غیر قابل تعریف و اثبات عقلی و عملی .....
۳۹۵	مبحث دوم- تعریف تعقل .....
۳۹۵	استبانه و ساده‌نگری در تعریف تعقل .....
۳۹۹	تعقل در تفکر اسلامی .....
۴۰۰	عقل از راه آیه .....
۴۰۲	عقل دیدگاه قرآنی .....
۴۰۴	مقصد از عقل چیست؟ .....
۴۰۶	آیا عقل می‌تواند احکام اسلامی دخالت کند؟ .....
۴۰۷	تقسیم‌بندی احکام اسلامی .....
۴۰۷	قسم اول از احکام اسلامی: با کیفیت رابطه میان انسان و آفریننده جهان .....
۴۱۰	قسم دوم از احکام اسلامی: احکام مربوط به انسان در جهان طبیعت .....
۴۱۱	۱- احکام روابط فرد در جهان طبیعت .....
۴۱۳	۲- احکام مربوط به انسان .....
۴۱۸	عدم تعارض احکام اسلامی با عقل .....
۴۲۱	۳- اصول و قواعد فقهی .....
۴۲۲	اصول و قواعد فقهی .....
۴۲۲	مقدمه .....
۴۲۲	احکام‌مداری زندگی دنیوی .....
۴۲۷	اصول و قواعد فقهی مبتنی بر دریافت‌های فطری، قضایای عقلی و بناها عقلی، و تبیین‌کننده کلیات تکالیف و حقوقی زندگی دنیوی و آخروی .....
۴۲۸	قسم اول - نمونه‌ای از قواعد عامه .....
۴۲۸	قسم دوم - نمونه‌ای از قواعد خاص .....
۴۳۸	یک - اصول و قواعد قضایی .....
۴۳۸	دو - اصول و قواعد قصاصی، حدودی، دیات .....
۴۴۰	سه - اصول و قواعد حقوقی به طور عام .....
۴۴۵	دو نتیجه بسیار مهم .....
۴۴۷	۴- قاعده لا ضرر و لا ضرار .....
۴۴۸	قاعده لا ضرر و لا ضرار .....
۴۴۸	مقدمه .....

۴۴۹	.....	دلیل یا اماره
۴۵۰	.....	عمومیت مفاد دلیل
۴۵۰	.....	احکام کلی
۴۵۰	.....	قواعد یا اصول مُحَرَز شده
۴۵۱	.....	اصل
۴۵۱	.....	چند مثال از قواعد
۴۵۲	.....	قاعده الزام
۴۵۳	.....	اعده تلازم میان مالکیت شیء و اقرار درباره آن
۴۵۳	.....	قاعده اقرار
۴۵۴	.....	قاعده ید
۴۵۴	.....	قاعده اذن
۴۵۵	.....	قاعده ضمانت مثلی به مثلی و قیمی به قیمی
۴۵۵	.....	قاعده ضمانت غیر مثلی به مثلی
۴۵۶	.....	قاعده تلف غیر اذن
۴۵۷	.....	قاعده «لا ضرر» و «لا ضرر»
۴۵۸	.....	قاعده «نفی حرج» و «ممنوع الحرج»
۴۵۹	.....	معنای حرج
۴۶۰	.....	تفاوت «ضرر» با «حرج»
۴۶۱	.....	نفی حرج و تکلیف
۴۶۱	.....	قانون کلی در موارد تراحم حرج و ضرر
۴۶۱	.....	منابع فقهی «لا ضرر و لا ضرار»
۴۶۲	.....	دلالت قرآن
۴۶۶	.....	دلیل عقل
۴۶۶	.....	انواع ضرر به خویشان
۴۶۷	.....	دلیل سنت
۴۶۹	.....	اجماع
۴۶۹	.....	اقسام ضرر
۴۶۹	.....	۱- اقسام ضرر با توجه به حقیقت آن
۴۷۰	.....	۲- اقسام ضرر با توجه به شخص متضرر
۴۷۰	.....	۳- اقسام ضرر با توجه به علل و انگیزه‌های آن
۴۷۰	.....	الف - ضررهای ناشی از جریان قوانین طبیعی
۴۷۱	.....	ب - ضررهای ناشی از خود انسان‌ها به یکدیگر
۴۷۲	.....	ج - ضررهای ناشی از مقررات و قوانین موضوعه برای زندگی فردی یا اجتماعی
۴۷۴	.....	د - ضررهای ناشی از تراحم حقوق

۴۷۷.....	۵- طهارت اهل کتاب.....
۴۷۸.....	طهارت اهل کتاب.....
۴۷۸.....	طهارت از نظر حکم اولی.....
۴۷۹.....	طهارت از نظر موضوعی.....
۴۷۹.....	مسئله طهارت اهل کتاب از نظر قرآن مجید.....
۴۸۱.....	معنای نجس (با فتح جیم).....
۴۸۲.....	بررسی آیه: «إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ.....».....
۴۸۴.....	تفسیر بعضی از آیات.....
۴۸۵.....	نجیل یوحنا و توحید.....
۴۸۷.....	مسئله طهارت اهل کتاب از نظر فقهاء.....
۴۸۷.....	روایات استلال.....
۴۹۰.....	روایات دلالت دهنده به طهارت.....
۴۹۲.....	تأیید طهارت اهل کتاب با ادله دیگر.....
۴۹۲.....	طهارت سایر مسلمانان و غیر اسلامی.....
۴۹۷.....	۶- ذبایح اهل کتاب.....
۴۹۸.....	ذبایح اهل کتاب.....
۴۹۹.....	اجماع.....
۴۹۹.....	روایات.....
۵۰۲.....	علت وجوب نام بردن خدا به هنگام ذبح.....
۵۰۲.....	دیدگاه فقهای چهارگانه عامه.....
۵۰۵.....	۷- حیّیت و حرمت گوشت انواع حیوانات.....
۵۰۶.....	حیّیت و حرمت گوشت انواع حیوانات.....
۵۰۶.....	۱- انواع حیوانات مأکول اللحم دریایی.....
۵۰۸.....	۲- انواع پرندگان مأکول اللحم.....
۵۰۸.....	۳- انواع حیوانات مأکول اللحم خشکی.....
۵۰۹.....	۴- اصل اولی در حیوان و گوشت.....
۵۱۱.....	۸- عدم انحصار زکات در موادّه گانه.....
۵۱۲.....	عدم انحصار زکات در موادّه گانه.....
۵۱۲.....	مقدمه یکم - تربیت افراد برای درک قوانین اجتماعی و پذیرش مسئولیت‌ها.....
۵۱۴.....	مقدمه دوم - پرداخت زکات وظیفه اجتماعی، یا وسیله گداپروری؟!.....
۵۱۵.....	مقدمه سوم - طرح بحث.....
۵۱۵.....	معنای لغوی و اصطلاحی زکات.....
۵۱۶.....	اتفاق در قرآن.....
۵۱۷.....	لزوم پرداخت مال به نیازمندان.....
۵۱۸.....	کلمه اتفاق.....

۵۱۸	عموم یا اطلاق آیات.....
۵۱۹	ریشه‌کن کردن فقر در سطح جهانی.....
۵۲۰	آیات مربوط به علت و نتیجه پرداخت‌های مالی.....
۵۲۲	علل و نتایج انفاق در آیات یادشده.....
۵۲۳	۱- پاداش الهی.....
۵۲۳	۲- وعده عذاب بر عدم انفاق.....
۵۲۳	۳- اجتناب از اختلاف اجتماعی و فردی، و پیشگیری از فقر و بی‌نواایی.....
۵۲۳	توضیحی درباره آیه مبارکه: «وَلَا تَلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ».....
۵۲۶	نتیجه انفاق، حفظ موجودیت توانگران، یا تحکیم اوضاع اجتماعی؟.....
۵۲۹	مواد زکات.....
۵۲۹	دلیل انحصار مواد نه گانه.....
۵۳۴	درج ملحق به زکات.....
۵۳۶	زکات.....
۵۳۷	۹- کیفر سرقت در اسلام.....
۵۳۸	مقدمه.....
۵۳۹	مجازات سرقت در اسلام.....
۵۴۱	حد و تعزیر.....
۵۴۲	۱- حد.....
۵۴۲	۲- تعزیر.....
۵۴۳	شرایط تحقق سرقت و اجرای حد.....
۵۴۳	۱- مالیت.....
۵۴۳	۲- نصاب.....
۵۴۳	۳- نداشتن حق در مال.....
۵۴۴	۴- عدم شرکت در مال.....
۵۴۴	۵- نبودن عنوان امانت.....
۵۴۴	۶- وجود حرز.....
۵۴۴	۷- ربودن پنهانی.....
۵۴۴	۸- مباشرت کامل.....
۵۴۴	۹- نبودن عنوان فریب.....
۵۴۴	۱۰- عدم عنوان ابوت.....
۵۴۴	۱۱- علم به حکم و موضوع.....
۵۴۵	۱۲- تحقق مادی سرقت.....
۵۴۵	۱۳- بلوغ به سن قانونی.....
۵۴۶	۱۴- اعتدال روانی.....
۵۴۶	۱۵- اختیار.....

۵۴۷	۱۶- عدم اضطراب عمومی.
۵۴۸	۱۷- حصول مالکیت بر مال مسروق از ناحیه سارق.
۵۴۸	۱۸- توبه قبل از محاکمه.
۵۴۸	۱۹- اقرار به سرقت نزد حاکم و ..
۵۴۸	۲۰- ارباب سارق ..
۵۴۸	۲۱- اثبات سرقت با اقرار صریح سارق.
۵۴۸	۲۲- اثبات سرقت مبتنی بر غیر اقرار متهم.
۵۴۸	۲۳- ارباب حد، موقوف به مطالبه مالک مال مسروق است.
۵۴۹	۲۴- بازداشتن متهم از اقرار صریح ..
۵۴۹	۲۵- عروض شبهه موضوعی و حکمی ..
۵۴۹	۲۶- مسائلی که در باب امکان تشکیل دهنده و فروع سرقت ..
۵۴۹	نتیجه گیری ..
۵۵۰	تکمله ..
۵۵۳	۱۰- حرمت سقط جنین ..
۵۵۴	خلاصه‌ای دربارهٔ اب ای وقت جنین ..
۵۵۷	ادلهٔ حرمت سقط جنین پس از استقلال روح ..
۵۶۰	مقتضای اصل ..
۵۶۰	مسئلهٔ یکم - آیا ترس از معیشت، مبرر سقط جنین است؟
۵۶۲	مسئلهٔ دوم - برطرف کردن موانع قانونی، مرن و مرد، مانند تجویز سقط جنین ..
۵۶۳	تنظیم مواد معیشت و جمعیت از دیدگاه اسلام ..
۵۶۵	امکان تنظیم و هماهنگ ساختن مواد معیشت و جمعیت بر زمین ..
۵۶۷	۱۱- مسئولیت مدنی ناشی از جرم کودکان
۵۶۸	مسئولیت مدنی ناشی از جرم کودکان بزهکار در فقه و حقوق اسلامی ..
۵۶۸	تاریخ توجه به مسئولیت و تأدیب کودکان ..
۵۶۸	مقدمهٔ یکم ..
۵۶۹	مقدمهٔ دوم ..
۵۷۱	مسئولیت مدنی ناشی از جرم در مورد کودکان بزهکار در حقوق اسلامی ..
۵۷۱	۱- مسئولیت به عنوان استحقاق کیفر ناشی از تکلیف ..
۵۷۳	۲- مسئولیت به عنوان استحقاق تأدیب ..
۵۷۵	مسئول بزهکاری کودکان کیست؟
۵۷۵	مسئولیت رئیس خانواده ..
۵۷۹	مسئولیت دولت ..
۵۸۴	اختیارات دولت در کیفیت پیشگیری و تأدیب کودکان در حقوق اسلامی ..
۵۸۵	مسئولیت افراد مورد اعتماد جامعه ..
۵۸۶	لزم چهار سازمان برای پیشگیری و اجرای تأدیب مناسب ..

۵۸۶	۱- سازمان تربیتی
۵۸۶	۲- سازمان بازرسی
۵۸۶	۳- سازمان اکتشاف روانی
۵۸۷	۴- سازمان تعیین کیفیت و کمیت تأدیب و تنبیه کودکان بزهکار و بر عکس
۵۸۷	۳- مسئولیت به عنوان مشمول بودن به احکام وضعی (لزوم جبران ضرر و خسارت)
۵۸۹	جبران ضرر و خسارت به طور مستقیم بر عهده کیست؟
۵۹۰	کمیت و کیفیت تنبیه کودکان بزهکار
۵۹۲	نظام حقوق پیرو و مشکل حقوق کودکان
۵۹۳	ضرورت انعقاد وجدان در نفوس کودکان
۵۹۷	۱۲- متن استفتائات
۵۹۸	بسیار است یا نه؟ ناپذیر بر مبنای قواعد پزشکی
۶۰۳	علل است از جهان پس از مرگ
۶۰۳	از نرسیدن دادن لذایذ
۶۰۳	۳- دلیل به پشامای پس از مرگ!
۶۰۳	۳- توبه خود را!
۶۰۵	انتقال دادن نطفه
۶۰۹	عمل قاضی به علم خود در قضای
۶۱۷	ماهیت طنز در فرهنگ دینی
۶۳۹	۱۳- بحث به معروف و نهی از منکر
۶۴۰	آیات مربوط به امر به معروف و نهی از منکر
۶۴۳	حکم بدیهی عقل سلیم به ضرورت امر به معروف و نهی از منکر
۶۴۶	راه اثبات عمل معروف و عمل منکر
۶۵۲	راه‌های برانگیختن اراده و تقویت آن برای انجام تکالیف و اجتناب از ناشایستگی‌ها
۶۵۵	۱۴- حقوق حیوانات در فقه اسلامی
۶۶۳	نمایه آیات
۶۷۱	نمایه روایات
۶۸۱	نمایه نام‌ها
۶۸۹	نمایه کتاب‌ها

هو العظیم

پیرنثار ناشر

طرح موضوع حقوق بشر، با پیدایش انسان، ازدیاد نسل، تشکیل اجتماعات همراه با ظهور علم و صنعت در مناسبت جدید، ترادف زمانی دارد. در ابتدای ظهور انسان، به لحاظ تعداد جمعیت و وسعت کره زمین ضرورت طرح موضوع حقوق بشر، هم چون تعریف خود انسان، کم اهمیت بوده است. ولی با افزایش جمعیت و تشکیل جوامع مختلف، مفهوم بشر و حقوق مربوط به او، مورد توجه دانشمندان و حقوق دانان قرار گرفته است. شاید رتبه وجودی و میزان رسالت و وظایف انبیا در طرح موضوع حقوق بشر با این موضوع مرتبط باشد. پیامبر اسلام خاتم انبیا صلی الله علیه و آله، معادلات حقوقی انسان را برای زمان خود تا قیامت ارائه نموده، معتقد است که این قوانین به نحوی با ذات انسان و در ظرفی‌های مبدع اصلی سازگاری دارد.

در این مجموعه، استاد محمد تقی جعفری با جهان‌شمیری خود، ضمن تعریف مفهوم انسان و بشر در ازمینه مختلف، به حقوق و تکالیف او در ارتباط با خداوند و حق تعالی می‌پردازد. او نخست اعلامیه حقوق بشر سازمان ملل و دیگر اعلامیه‌هایی را که منتهی به این اعلامیه منجر می‌شود، به دقت بررسی نموده و پس از بیان انگیزه‌های تدوین آن، با مراجعه به آیات قرآنی و روایات، حقوق بشر از دیدگاه اسلامی را ارائه می‌کند.

ایشان معتقد است که از دیدگاه اسلامی، هر انسانی، حق حیات شایسته، حق کرامت ذاتی، حق کار و فعالیت، حق تعلیم و تربیت، حق آزادی مسئولانه و حق مساوات در مقابل قوانین را دارد. این حقوق از آن‌جا ناشی می‌شود که انسان قابلیت خلافت الهی را دارد و به همین منظور خلق شده است. انسان می‌تواند هم چون رسول خدا صلی الله علیه و آله، جامع و منعکس

کننده کلیه اسامی او باشد. مبنای اصلی این حقوق از آن جاست که بنا بر فرمول فراگیر قرآن، «همه = ۱ و ۱ = همه» است:

مِنْ أَجْلِ ذَٰلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ
فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا^۱

و از این جهت بود که ما بر بنی اسرائیل مقرر داشتیم هر کس انسانی را بدون عنوان قصاص یا افساد در روی زمین بکشد، مانند این است که همه انسان‌ها را کشته است، و هر کس انسانی را احیا کند، مانند این است که همه انسان‌ها را احیا نموده است.

از لحاظ فقهی، انسان اگرچه موجودی مشخص و محدود است، ولی از بُعد الهی، او مجموعه‌ای بی‌نهایت است، زیرا قابلیت عروج به بالاترین مقامات را دارد.

نویسنده در بخش اول این مجموعه می‌کوشد که اثبات کند حقوق شش‌گانه یادشده از دیدگاه اسلامی، برای ذاتی بوده، کرامت و شرافت ذاتی انسان‌ها، چنین حقوقی را برای او الزام‌آور می‌نماید.

وی در مقایسه حقوق جزئی با دیدگاه اسلام با اعلامیه حقوق جهانی بشر از دیدگاه غرب، موادی جامع و پویا را ارائه می‌کند. قسمت‌هایی از این مجموعه، به صورت مفصل نشان می‌دهد که حقوق جهانی بشر در زمان مال نتوانسته است برای مواد ارائه‌شده، شاخص‌های مبنایی را به اثبات برساند. در این اعلامیه، معلوم نیست چرا بشر باید چنین حقوقی را دارا باشد و این که چگونه به صرف این حقوق و مواد قابل اعطا به اوست.

بخش بعدی اثر حاضر، شامل کاوش‌های فقهی استاد فاضل اصفهانی، ایشان نخست تعبد و تعقل در فقه اسلامی را از دیدگاه جدید و بدیع مورد بررسی قرار می‌دهد. معتقد است که بر خلاف تصور عامیانه، تعبد، مبتنی بر تعقل است. وی ابتدا دو مفهوم تعبد و تعقل را تعریف نموده و می‌گوید: «هر اندیشه‌ای که با پیروی از اصول و قوانین مبتنی شده به جریان بیفتد، تعقل نامیده می‌شود». سپس دو نوع احکام اسلامی را بیان می‌کند:

۱- احکامی که به بیان کیفیت رابطه میان انسان و آفریننده جهان هستی که خود جزئی

از آن است، می‌پردازد.

۲. احکامی که مربوط به انسان در جهان طبیعت یا انسان‌های دیگر است.

ایشان با ارائه مستندات قرآنی و روایی اثبات می‌کند که هر دو نوع احکام، تعارضی با عقل ندارند و تعبد در عبادات حتماً به دلایل قاطعانه عقلی مستند است. به اعتقاد او: فقه اسلامی برای مدیریت حیات دنیوی و اخروی آدمی در مسیر به ثمر رساندن شخصیت رو به کمال اوضاع و احوال شده است.

در بخش‌های پایانی این مجموعه، چند اصل و قاعده مهم فقهی که در جوامع فعلی مورد نیاز است، بررسی و تحلیل شده است: اصول و قواعد فقهی، قاعده لا ضرر و ضرار، طهارت اهل کتاب، ذبح اهل کتاب، حلیت و حرمت گوشت انواع حیوانات، عدم انحصار زکات در مواد نه گانه، حرمت قطع کردن، کیفر سرقت، مسئولیت مدنی ناشی از جرم کودکان بزهکار، امر به معروف و نهی منکر، و در پایان، حقوق حیوانات در اسلام، از جمله موضوعات مهمی هستند که از دیدگاه ایشان ارائه شده است.

این مجموعه نشان می‌دهد که چگونه می‌توان جهان‌بینی قرآن کریم را که همان گزاره‌های هستی‌شناسانه است، در مورد حقوق فقهی که همان گزاره‌های هستی است، در نظر گرفت. چه، بیش‌تر آیات قرآن، مربوط به آیات جهان‌بینی و درصد کمی از آن، مربوط به آیات حقوقی و فقهی است.

محمد تقی جعفری با گستره ذهنی و مطالعات وسیع و دقیق نظر خود، توانسته است حقوق و فقه اسلامی را از عینک جهان‌بینی و جهان‌نگری قرآن ارائه کند و استفتانات و پاسخ‌های ایشان، این روش بدیع و اسلامی ایشان را نشان می‌دهد.

مؤسسه تبیین و نشر آثار علامه جعفری